

Basservice, rättsskydd och tillstånd

Områdesstyrelsen och områdesfullmäktige
Välfärdsområdets direktör och ledningsgrupp och de som ansvarar för att leda och samordna det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet
Välfärdsområdena, HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad

Samarbete, ledning och beslutsfattande som en del av välfärdsberättelsen och arbetet med välfärdsplanen

Syftet med det här brevet är att ge styrning om välfärdsområdenas lagstadgade uppgifter när det gäller främjande av hälsa och välfärd. Styrningen gäller följande delområden: uppgörandet av regionala välfärdsberättelser och välfärdsplaner, arbete som främjar psykisk hälsa och minskar ojämlikhet samt samarbetet med kommunerna.

-I välfärdsområdet ska det en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige. Välfärdsområdet utarbetar välfärdsberättelsen och välfärdsplanen i samarbete med kommunerna i sitt område.

- Välfärdsområdena ska stöda kommunerna så att kommunerna i sina tjänster kan rikta och stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och förebygga uppkomsten av psykiska störningar.

- I främjandet av hälsa och välfärd ska välfärdsområdet samarbeta med kommunerna i sitt område och bistå dem med sin sakkunskap.

Bakgrund

Enligt det riksomfattande tillsynsprogrammet för social- och hälsovården (2024–2027) ska tillsynen i år bland annat inriktas på välfärdsområdenas välfärdsberättelser och välfärdsplaner.

När det gäller välfärdsområdenas välfärdsberättelser och välfärdsplaner utgörs informationsunderlaget för tillsynen av de uppgifter om det hälsofrämjande arbetet år 2024 som Institutet för hälsa och välfärd har samlat in (härefter TEA-visaren) samt av de observationer som regionförvaltningsverken har gjort i sin tillsyn.

Utarbetande av regionala välfärdsberättelser och välfärdsplaner

Välfärdsområdet har det primära ansvaret för att främja hälsa och välfärd till den del denna uppgift är knuten till andra uppgifter som enligt lag ska skötas av välfärdsområdet. Välfärdsområdet ska i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av hälsa och välfärd och fastställa åtgärder som stöder målen. Det ska i sitt beslutsfattande beakta de uppskattade konsekvenserna av sina beslut för människors hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp. Välfärdsområdet ska utse ett organ som ska ansvara för främjandet av hälsa och välfärd.

Välfärdsområdet ska följa invånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp. Dessutom ska välfärdsområdet följa upp behovet av den social- och hälsovård som välfärdsområdet ordnar samt tillgången och kvaliteten på vården, vårdens verkningsfullhet, jämlikheten i vården, samordningen av kunders tjänster, kostnaderna för vården och produktiviteten i vården.

Välfärdsområdesfullmäktige ska årligen lämnas en rapport om invånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits. Dessutom ska det i välfärdsområdet en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämns ovan. Välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska utarbetas i samarbete med kommunerna i välfärdsområdet. Även invånarna och tjänsteanvändarna ska kunna påverka utarbetandet av planen. Välfärdsberättelsen och välfärdsplanen ska offentliggöras i det allmänna datanätet.

Välfärdsområdenas välfärdsberättelser och välfärdsplaner ska åtföljas av flera andra lagstadgade planer som rör de tjänster och uppgifter som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar. De viktigaste andra lagstadgade planerna är planen för stödande av den äldre befolkningens välbefinnande och den regionala välfärdsplanen för barn och unga. Till den senare ska också fogas en regional elevhälsoplan och en regional rådgivningsbyråplan. På det förebyggande rusmedelsarbetet tillämpas dessutom vad som i lagstiftningen bestäms om främjande av hälsa och välfärd samt om planering och rapportering som gäller den verksamheten.

Regionförvaltningsverken konstaterar att enligt TEAviisari 2024-enkäten har regionala välfärdsberättelser och välfärdsplaner utarbetats i alla välfärdsområden. Regionförvaltningsverken har i sin tillsyn kunnat konstatera att de regionala välfärdsplanerna görs upp och genomförs på olika sätt utifrån områdenas behov i samarbete med kommunerna.

Regionförvaltningsverken poängterar för välfärdsområdena att de ovan nämnda lagstadgade uppgifterna inom välfärdsområdena kan fullgöras endast om man har anvisat tillräckliga resurser för dem, säkerställt den kompetens som behövs och skapat system för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Arbete för att främja psykisk hälsa och minska ojämlikhet

Enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen ska välfärdsområdet och kommunala myndigheter i samarbete utveckla befolkningens levnadsförhållanden i syfte att stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och förebygga uppkomsten av psykiska störningar.

Psykisk ohälsa är ett betydande hälsoproblem i alla åldersgrupper i hela Finland. Ojämlikhet, liksom också ojämlikhet i psykisk hälsa, går ofta i arv från en generation till en annan. Enligt resultaten av TEA-visaren följer välfärdsområdena aktivt upp förekomsten av depression. Dock uppgav 71 % (15/21) av välfärdsområdena att uppgifterna inte har rapporterats kommunvis till kommunerna under 2023. Endast omkring en fjärdedel (6/21) av välfärdsområdena uppgav att de rapporterade förekomsten av depression kommunvis till kommunerna.

Regionförvaltningsverken anser att välfärdsområdena ska stöda kommunerna så att kommunerna i sina tjänster kan rikta och stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och förebygga uppkomsten av psykiska störningar. Regionförvaltningsverken anser att uppföljningen och rapporteringen av förekomsten av depression är en viktig del av främjandet av kommuninvånarnas hälsa och välfärd.

Regionförvaltningsverken lyfter fram att generellt i välfärdsområdena behöver följande delområden av TEA-visarens uppföljning och behovsanalys utvecklas: den kommunvisa rapporteringen, som bara gjordes i två välfärdsområden (2/23), rapporteringen i verksamhetsberättelsen (8/23) och rapporteringen till förtroendevalda (7/23). I alla välfärdsområden finns det också utrymme för förbättring när det gäller utnyttjande av metoderna för invånarnas deltagande och påverkande.

Regionförvaltningsverket rekommenderar att välfärdsområdena följer Institutet för hälsa och välfärds förslag om vilka uppgifter som välfärdsberättelsen åtminstone bör innehålla. Förslaget hjälper välfärdsområdena att välja de indikatorer med vilka man tillräckligt noggrant kan följa upp invånarnas välbefinnande. Lämpliga indikatorer hjälper till att styra resurserna och följa upp effekterna av verksamheten.

Samarbete med kommunerna

I främjandet av hälsa och välfärd ska välfärdsområdet samarbeta med kommunerna i sitt område och bistå dem med sin sakkunskap. Dessutom ska välfärdsområdet i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som inom välfärdsområdets område utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. Välfärdsområdet ska också främja goda verksamhetsförutsättningar och påverkningsmöjligheter för de organisationer som utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. Välfärdsområdet ska minst en gång om året förhandla med kommunerna i sitt område och med övriga ovan i detta stycke nämnda aktörer som inom välfärdsområdets område utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete om målen, åtgärderna, samarbetet och uppföljningen i fråga om främjandet av hälsa och välfärd.

De frågor som välfärdsområdena och kommunerna kommit överens om i förhandlingarna om främjande av hälsa och välfärd (Hyte-förhandlingarna) har enligt resultaten av TEA-visaren i varierande utsträckning integrerats i välfärdsområdenas genomförandeplaner för tjänsteproduktionen. I välfärdsområdena finns olika praxis för rapporteringen till kommunerna om hur de saker som man kommit överens om i förhandlingarna har genomförts. Av resultaten kan man se att välfärdsområdena oftast rapporterar till den förtroendevalda ledningen i välfärdsområdena.

Välfärdsområdet och kommunerna inom dess område ska åtminstone för varje fullmäktigeperiod förhandla om samarbetet, målen och arbetsfördelningen vid skötseln av sina uppgifter. Vid förhandlingarna kan det avtalas åtminstone om de samarbetsstrukturer och verksamhetsmodeller samt den kommunikation som samarbetet kräver.

Regionförvaltningsverket uppmanar välfärdsområdena att årligen föra förhandlingar med kommunerna om främjandet av hälsa och välfärd. Dessutom ska välfärdsområdet en gång under fullmäktigeperioden förhandla med kommunerna om de ovan nämnda lagstadgade frågorna. Regionförvaltningsverken anser att syftet med de gällande bestämmelserna är att rapporteringen av uppgifterna ska göra det möjligt att rikta de nödvändiga åtgärderna på rätt sätt. Med välfärdsplanerna och välfärdsberättelserna kan man dessutom förtydliga och utveckla servicekedjorna.

Från och med början av 2025 hör arbetskraftsservicen till kommunens lagstadgade uppgifter och basservice. Regionförvaltningsverken anser att det också är bra att skapa kontaktytor och samarbetsstrukturer mellan

kommunerna och välfärdsområdena för främjandet av sysselsättningen. Främjandet av hälsa och välfärd och det förebyggande rusmedelsarbetet ska vara en integrerad del av ledningen av välfärdsområdet och av välfärdsområdets verksamhet.

Regionförvaltningsverken rekommenderar också att välfärdsområdena i det regionala hälso- och välfärdsfrämjande arbetet beaktar olika nationella program och strategier.

Tillämpade rättsnormer

Lag om tillsynen över social- och hälsovården 741/2023, 32 §
Lag om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet 523/2015, 5 §, 6 §
Lag om ordnande av social- och hälsovård 612/2021, 7 §, 29 §
Lag om välfärdsområden 611/2021, 14 §, 29 §
Lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre 980/2012, 5 §
Barnskyddslag 417/2007, 12 §
Lag om elev- och studerandevård 1287/2013, 13 a §
Socialvårdslag 1301/2014, 7 b §
Hälso- och sjukvårdslag 1326/2010, 15 §, 20 §

Källor [Riksomfattande tillsynsprogram för social- och hälsovården för åren 2024–2027, uppdatering för 2025](#)
[Institutet för hälsa och välfärd, hälsofrämjande verksamhet, TEA-visaren](#)
[Instutet för hälsa och välfärd, hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö](#)
[Institutet för hälsa och välfärd, tutkimuksesta tiiviisti 42/2024.](#)
[Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio, Kauppinen ja Ylitörmänen](#)

Sändlista

Välfärdsområden, HUS-sammanslutningens och Helsingfors stads registratörskontor, som ombes sända brevet för kännedom till områdesstyrelsen och områdesfullmäktige, välfärdsområdets direktör och ledningsgrupp och till dem som ansvarar för att leda och samordna det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet

För kännedom

Regionförvaltningsverkets överdirektör och direktören för ansvarsområdet för Basservice, rättsskydd och tillstånd